

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე,

ბატონი დავით უსუფაშვილი:

თქვენო უწმიდესობავ, ღირსნო მამანო, ქალბატონებო და ბატონებო. მოგესალმებით და ყველას გილოცავთ, რომ ღმერთმა ინება და თითოეული ჩვენგანი არის თანამონაწილე დღევანდელი შეხვედრისა, დღევანდელი ღონისძიებისა. მე, პირადად, ვარ ბედნიერი, რომ წილად მხვდა ვიყო უწმიდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის საიუბილეო ღონისძიებების საორგანიზაციო კომისიის ხელმძღვანელი და ამ დიდ საქმეში მივიღო მონაწილეობა, შევიტანო ჩემი მოკრძალებული წვლილი.

სწორედ ამის გამო ვარ დღეს მე აქ და ამან გამაბედვინა მომემართა დღეს თქვენთვის, ასეთი საზოგადოებისთვის ასეთ მნიშვნელოვან თემაზე და, რა თქმა უნდა, ვერ შევბედავ ამ თემას, სულიერებას, მისი რელიგიური განზომილებიდან. მე ვერც იმას შევბედავ, რომ ვისაუბრო მისი უწმიდესობის ღვაწლზე ამ სფეროში. მე შემიძლია ვისაუბრო მხოლოდ იმის შესახებ, თუ რა პოლიტიკური განზომილება აქვს სულიერებას და რაოდენ მნიშვნელოვანია ამ საკითხის სწორად გააზრება ქართული სახელმწიფოს ფორმირებისთვის, ჩვენი საზოგადოების წინსვლისთვის.

როდესაც მირიან მეფემ შორეულ წარსულში ქართლის სამეფოში ქრისტიანობა სახელმწიფო რელიგიად გამოაცხადა, ამით არ განსაზღვრულა მხოლოდ პიროვნების მიმართება ღმერთისადმი და ღმერთისა და პიროვნების ურთიერთობის არსი. ამით განისაზღვრა ქართველი ერის ადგილი მსოფლიო ცივილიზაციაში, ქრისტიანულ ცივილიზაციაში და ქართული სახელმწიფოს ადგილი მსოფლიოში. მაშინ დაედო საფუძველი ჩვენს ეროვნულ სახელმწიფოებრივ ცნობიერებას, როგორც დასავლეთის აღმოსავლეთი და არა პირიქით, აღმოსავლეთის დასავლეთი ან ჩრდილოეთის სამხრეთი და ა.შ. შესაბამისად, სულიერების, რელიგიის პოლიტიკური განზომილება იყო განმაპირობებელი იმისა, თუ როგორი სახელმწიფო იქნებოდა ქართული სახელმწიფო და სად გაიზარებდა საკუთარ თავს და სად ჩამოყალიბდებოდა ჩვენი ეროვნული ცნობიერება, რომელ კულტურულ ცივილიზაციურ ერთობაში. ამიტომ ეს იყო სახელმწიფოებრიობის აქტი და არა მხოლოდ რელიგიური აქტი, არა მხოლოდ აღმსარებლობის თვალსაზრისით გაკეთებული არჩევანი.

მეორე პოლიტიკური განზომილება სულიერებისა ეფუძნება იმას, რომ სულიერება ვერ თავსდება ადამიანში, სულიერება ვერ ეტევა ადამიანის შინაგან ბუნებაში. ის არ არის მხოლოდ ინტიმის სფერო. სულიერება ყოველთვის გადმოედინება გარეთ და აისახება ადამიანებთან ჩვენს ყოველდღიურ ურთიერთობაში. ეს ურთიერთობა კი ავსებს, შინაარსს აძლევს საზოგადოებრივ ცხოვრებას. ამიტომ რა სულიერების, როგორი სულიერების ადამიანები ამყარებენ ერთმანეთთან ურთიერთობას ბიზნესში, ოჯახურ გარემოში, პოლიტიკურ სარბიელზე, ამაზეა დამოკიდებული უკვე ის, თუ რა შედეგს ვიღებთ ჩვენ და საზოგადოება როგორი აღმოჩნდება, რა ფასეულობებით გამსჭვალული. ეს განზომილება სულიერებისა, პოლიტიკურ განზომილებათაგანი, ძალიან მნიშვნელოვანია იმიტომ, რომ ადამიანის მორალური და ზნეობრივი შინაარსი განსაზღვრავს შემდგომ ადამიანთა ჯგუფური ურთიერთობის შინაარსს. ამიტომ არის მნიშვნელოვანი სულიერება პოლიტიკური თვალსაზრისითაც.

მესამე პოლიტიკური განზომილება, რომელსაც დღეს მინდა შევეხო, უკავშირდება მიმართებას თავისუფლებისადმი. ეკლესიამ იმიტომ უარყო საყოველთაო

ხსნის მოძღვრება, რომ იგი ეწინააღმდეგებოდა ყველაზე მთავარს, ყველაზე დიდ ძღვენს, რომელიც ღმერთმა ადამიანს უბოძა – თავისუფლებას. სწორედ ქრისტიანული რელიგიის წიაღში ჩამოყალიბდა თავისუფლების ის კატეგორია, რომელმაც თანამედროვე ცივილიზაციის შინაარსი განსაზღვრა და ეს სწორედ ქრისტიანული სამყაროს დამსახურებაა. ქრისტიანულ სამყაროში ჩამოყალიბებული სისტემა თავის უფლებაზე დაფუძნებული სულიერება. ეს კი პოლიტიკურ-საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ნიშნავს იმას, რომ ადამიანს ჭეშმარიტად უნდა ჰქონდეს არა მხოლოდ უფლება, არამედ შესაძლებლობა თავისუფალი არჩევანისა. თავისუფალი არჩევანისა ყველაფერში, მათ შორის, აღმსარებლობისადმი დამოკიდებულებაში. ამდაგვარი ხედვა თავისუფლებისა, ქრისტიანული რელიგიის ერთ-ერთი ფუნდამენტისა, განაპირობებს იმას, რომ ჭეშმარიტად ქრისტიანული ღირებულებების საფუძველზე დაფუძნებულ საზოგადოებაში გარდაუვალია მრავალფეროვნება, გარდაუვალია მრავალკონფესიურობა, გარდაუვალია ის, რომ ადამიანები აკეთებენ თავისუფალ არჩევანს, ე.ი. მათ უნდა ჰქონდეთ თავისუფალი არჩევანის საშუალება. შესაბამისად, სულიერების ეს პოლიტიკური განზომილება ასევე სერიოზულ როლს აკისრებს ქართულ მართლმადიდებელ ეკლესიას, როგორც დომინანტს, წამყვანს ერისა და ქვეყნისა, მსოფლიო გეოპოლიტიკური იდენტურობის განმსაზღვრელ ინსტიტუტს, რომელიც პირველ რიგშია პასუხისმგებელი, რომელსაც ეკისრება დიდი ტვირთი, რომ საზოგადოებაში სწორედ მრავალფეროვნება, მრავალკონფესიურობა, ადამიანის თავისუფლება იყოს უზრუნველყოფილი, დაცული, გარანტირებული და ამას ჰქონდეს მკაფიო კონსტიტუციური ჩარჩოები.

ქართული სახელმწიფოებრიობა, ისტორიკოსების მონაცემებით, სამ ათეულ საუკუნეს ითვლის, მაგრამ ფაქტია, რომ დღეს ჩვენ გვაკლია სწორედ სახელმწიფო ჩვენს ქვეყანაში, ჩვენს სამშობლოში. სწორედ სახელმწიფოებრიობის დეფიციტია ჩვენი მრავალი პრობლემის სათავე. ეს იმიტომ რომ, ჩვენ გვქონდა 200-წლოვანი წყვეტა ქართული სახელმწიფოს ბუნებრივ განვითარებაში. ეს მხოლოდ სახელმწიფოს პრობლემა არ იყო, ალბათ სარწმუნოების თვალსაზრისითაც ქართული ისტორია ქრისტიანობის შემდგომ ორ ეტაპად იყოფა: 1801 წლამდე და 1801 წლის შემდეგ. 1801 წლის შემდეგ სულ ახლო წარსულამდე, საქართველოში მიმდინარეობდა, ერთი მხრივ, სახელმწიფოს ნგრევა და სახელმწიფოებრიობისა და ცნობიერების ამოძიკვა და, მეორე მხრივ, ბრძოლა რელიგიასთან, ქრისტიანობასთან. ეს ჯერ კიდევ არაკომუნისტური რუსეთის პირობებში, როდესაც ავტოკეფალია წაერთვა ქართულ ეკლესიას, როდესაც ქართული ენა განიდევნა ეკლესიიდან, როდესაც შემცირდა და არა გაიზარდა ეკლესია-მონასტრების რაოდენობა ქვეყანაში და ა. შ. კომუნისტურ ეპოქაზე უბრალოდ აღარ ვისაუბრებ. ამ ეპოქამ საერთოდ ყოფნა-არყოფნის პირას დააყენა ყველა ინსტიტუტი, ყველა ეროვნული და სახელმწიფოებრივი მონაპოვარი. ასე რომ, ამ 2 ათეული წლის წინ, როდესაც დამოუკიდებელი სახელმწიფოს მშენებლობა დაიწყო, ამ პროცესში უმნიშვნელოვანესი როლი ეკისრებოდა ეკლესიას, სწორედ სულიერების აღორძინების, მისი ხელახლა აღმოჩენისა და დამკვიდრების საქმეში.

დღეს შემიძლია ვთქვა ასე, გაგვადნიერდე და ვთქვა ასე, რომ საქართველოში სულიერება დაბრუნდა, მაგრამ გვგონია, რომ სულიერება დაბრუნდა ინდივიდების დონეზე და ის ჯერ ვერ დაბრუნდა საზოგადოების დონეზე. საზოგადოების დონეზე, როდესაც საზოგადოებრივი პროცესები დაეფუძნება სწორედ სულიერებას და იმ ღირებულებებს, რომლებიც ამ მოძღვრებიდან გამომდინარეობს. პარლამენტი, პრეზიდენტი, სხვადასხვა სახელმწიფოებრივი ინსტიტუტი – ეს უშინაარსო, აბსტრაქტული მოცემულობებია. ისინი შინაარსით ივსებიან კონკრეტული ადამიანების, კონკრეტული ქმედებების, კონკრეტული გადაწყვეტილებების შემდეგ. ასე რომ, ვერანაირი დემოკრატია ქვეყანაში ვერ დაფუძნდება კონსტიტუციაში უკეთესი

ფორმულირების ჩაწერით, ვერანაირი პიარი ვერ უშველის ამ საქმეს, თუ სახელმწიფო ინსტიტუტებში მოღვაწე ადამიანები თავიანთ ურთიერთობებში, ურთიერთქმედებებში და გადაწყვეტილების მიღების დროს არ ხელმძღვანელობენ სწორედ სულიერებით და სწორედ მორალურ-ზნეობრივი კატეგორიებით. ძალიან ბევრი რამ ამიტომ გვჭირს და არ უნდა შეგვეშალოს, არ უნდა ვიფიქროთ, რომ ის, რაც არ მოგვწონდა თუნდაც ცოტა ხნის წინ, ეს კონკრეტული ადამიანების ბრალი და დამსახურებაა. ეს გაცილებით ღრმა პრობლემაა საზოგადოებაში და ამ ილუზიით თუ კონკრეტულ ადამიანებს გადავებრალვით ამ ყველაფერს, მაშინ აუცილებლად დავუშვებთ ახალ შეცდომებს და მივალთ ისევ იმავე პრობლემებამდე. ჩვენ, იურისტები, პოლიტიკოსები, ძალიან ხშირად ვსაუბრობთ იმაზე, რომ ხელისუფლება შეზღუდული უნდა იყოს კონსტიტუციით და კანონით. ეს სწორია, ჩვენი ტერმინოლოგიით ეს ასე აღიწერება, მაგრამ სინამდვილეში ვერანაირი კანონით, ვერანაირი ხელისუფლება ვერ იქნება შეზღუდული, თუ ის არ არის შეზღუდული სწორედ მორალური და ზნეობრივი კატეგორიებით.

სახელმწიფო მთელი თავისი აპარატით, მთელი თავისი ჯარით, მთელი თავისი საკონსტიტუციო სისტემით უძღვრება გაუმკლავდეს ერთ პატარა ბოროტებასაც კი, თუ ეს ბოროტება ზნეობრივი, მორალური გადმოსახედიდან უკვე არ არის კუთხეში მიმწვედელი. ვერანაირი კანონები, ვერანაირი ინსტიტუტები ვერ დაამკვიდრებენ საზოგადოებაში საკუთრების ხელშეუხებლობას, მთელი თავისი შედეგებით თუ საზოგადოებაში არ დაამკვიდრდა ზნეობრივ და მორალურ დონეზე ძალიან მარტივი რამ, არ იპარო. როდესაც არ იპარო არის ადამიანის სულიერი კონსტიტუციის ნაწილი, მხოლოდ ამის შემდეგ აქვს აზრი, ამის შემდეგ ექნება ეფექტი პარლამენტის მიერ მიღებულ კანონებს, სასამართლო სისტემას და სხვა ღონისძიებებს, ინსტიტუციურს, რომ დაცული იყოს კერძო საკუთრება. ამ ნაწილში სახელმწიფო უძღვრება, სახელმწიფომ და პოლიტიკოსებმა უნდა ვაღიაროთ, რომ ამ ნაწილში ჩვენ უძღვრები ვართ. არ იპაროს ვერანაირი პოლიტიკური პარტია და იდეოლოგია ვერ დააფუძნებს. ეს სხვაგან ფუძნდება, ეს სხვაგან კეთდება და ამით მივედივარ ბოლო საკითხამდე, რომელზეც მინდოდა საუბარი. ესაა სეკულარიზმი და, ზოგადად, დამოკიდებულება ეკლესიასა და სახელმწიფოს შორის.

სამწუხაროდ, ჩვენში ჯერ კიდევ ხმამაღლა ისმის ხოლმე ზედაპირული მსჯელობები ყველა სფეროში და ამ საკითხშიც კი. არასწორი დასკვნები კეთდება იმის თაობაზე, თუ როგორ უნდა იყოს ეს ურთიერთობა აწყობილი. პოლიტიკურ სივრცეში ლიბერალურ დემოკრატიას დღევანდელ სამყაროში, 21-ე საუკუნეში, თითქოს ალტერნატივა არა აქვს და ალბათ არც აქვს, მაგრამ არასწორი დასკვნა კეთდება, თითქოს ლიბერალური დემოკრატია გულისხმობს სეკულარიზაციას რელიგიასა და სახელმწიფოს შორის, მსოფლმხედველობრივ დონეზე. სინამდვილეში სეკულარიზაცია – ეს არის ინსტიტუციურ დონეზე, მსოფლმხედველობრივ დონეზე რელიგიისა და სახელმწიფოს სეკულარიზაცია. ეს არის ახალი ტოტალიტარიზმის დასაწყისი, გარდაუვალი დასაწყისი. ამიტომ არ უნდა ავუროთ ერთმანეთში ხოლმე სეკულარიზმი რას ნიშნავს და სახელმწიფოსა და ეკლესიის გამიჯვნა რა შინაარსის მატარებელია. ეს არის ინსტიტუციურ დონეზე, იმ დონეზე, რომ ერთმანეთის გადაწყვეტილებებში არ უნდა ჩაერიოს სახელმწიფო და ეკლესია. მაგრამ იმ დონეზე, რომ სახელმწიფო მოღვაწეებს არ უნდა აინტერესებდეთ, რა ხდება ეკლესიაში, რას გვასწავლის ესა თუ ის მოძღვრება, რა ღირებულებებია ფუნდამენტი იმისა, თუ როგორი უნდა იყოს შემდგომ საზოგადოება. ეს თემები, სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ სერიოზულ განსჯას მოითხოვს, იმიტომ, რომ, თუ ზედაპირულად მივუდგებით, მაშინ კიდევ ერთ დიდ ახალ შეცდომას დავუშვებთ და არაფრით არაა გარანტირებული არც ქართული სახელმწიფო და არც ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია იმისგან, რაც ჩვენ ერთხელ უკვე

დაგვემართა ორი საუკუნის წინ. არანაირი გარანტიები ჯერ ჩვენ არ შეგვიქმნია ისეთი, რომ მშვიდად გავაგრძელოთ ცხოვრება.

ამიტომ მე ვისურვებდი მისი უწმიდესობის ლოცვითა და კურთხევით, მისი მცდელობით, მისი პირადი მაგალითით ჩვენ შევძლებთ და მოვახერხებთ იმას, რომ ძალიან მალე საქართველოში ამ ფუნდამენტურ საკითხებზე გაცემული იქნება სწორი პასუხები და მაშინ ჩვენ შევძლებთ ერთად, ერმაც და ბერმაც, გავაძლიეროთ ჩვენი ქვეყანა, სახელმწიფო, რომელშიც თითოეული ადამიანი ბედნიერი იქნება და დაცული იქნება.

კიდევ ერთხელ მინდა მოგილოცოთ დღევანდელი დღე, მივულოცო მის უწმიდესობას იუბილე, ვუსურვო სიმხნევე, ჯანმრთელობა, დიდხანს სიცოცხლე ჩვენი ქვეყნის, ჩვენი ერის სასიკეთოდ. დიდი მადლობა.